

KIVDF
www.kivdf.gov.az

Qaçqın və məcburi köçkünlərin, əhalinin sosial cəhətdən qayğıya ehtiyacı olan təbəqələrinin problemlərinin həlli ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlərin işıqlandırılması

Düən Azərbaycan Respublikası baş nazirinin müavini, qaçqınların və məcburi köçkünlərin işləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli Həsənov ABŞ-ın ölkədəki səfiri Robert Sekuta və ABŞ-ın Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) Bakıdakı nümayəndəliyinin yeni rəhbəri Mikaela Meredits ilə görüşüb. Dövlət Komitəsinin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərin müzakirəsi ilə yanaşı Azərbaycan realıqları, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, problemin tarixi, ölkəmizdəki qaçqın və məcburi köçkünlərin vəziyyəti haqqında da geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Əli Həsənovun dediyinə görə, bu gün Avropa 100-200 min qaçqını yerləşdirə bilmir, bu problemin qarşısında aciz qalıb, amma Azərbaycan bir milyondan artıq qaçqın və məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli istiqamətində böyük işlər görüb, onların məşğulluq problemi həll edilib: "Prezident İlham Əliyev tərəfindən bu sahənin idarə edilməsi tam təmin olunub".

Ölkəmizin bütün dünyaya açıq olduğunu, qoşulduğu konvensiyalara, üzərinə götürdüğü öhdəliklərə sadıq qaldığını deyən Həsənov bildirib ki, Azərbaycan zəngin enerji resursları ilə Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayır "Bəs nə üçün bizə münasibət soyuqdur? Niyə bizim 1 milyondan çox insanımız 20 ildən artıqdir qaçqın və məcburi köçkün şəraitində yaşamalıdır? Onların hüquqları yoxdurmu? Onların hüquqları tapdalanırmı? Bizə narahət edən də budur".

USAID ilə Azərbaycan hökuməti arasında hər zaman sıx münasibətlər olduğunu deyən Əli Həsənovun sözlərinə görə, ölkəmiz onların layihələrinin icrasına bütün köməkliliyi edib və edəcək: "Son 20 ildə ölkədə həyata keçirilən humanitar proqramların həcmi təxminən 1 milyard dollardan çoxdur. Onun 460 milyon dolları ABŞ-ın müxtəlif dövlət qurumları və bu ölkənin QHT-ləri tərəfindən həyata keçirilən proqramların payına düşür. Bir sözlə son 20 ildə ölkəyə yönəldilmiş humanitar vəsaitin 50 faizi ABŞ-ın payına düşür. Bu vəsaitlər hamısı Azərbaycan hökumətinin prioritetinə uyğun sərf edilmiş. Biz bu köməyi hər zaman yüksək qiymətləndiririk. Əgər vaxtı ilə bunlar olmasaydı bizim üçün çox çətin olardı. Şükürlər olsun ki, bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatı dünyada ən sürətlə inkişaf edən

1999-cu il İstanbul sammitlərində münəqişənin dinc və siyasi yollarla həlli istiqamətində tədbirlər görüldü, ABŞ Konqresinin müstəqil Azərbaycana birbaşa yardım göstərilməsini qadağan edən Azadlığa Dəstək Aktına ədalətsiz 907-ci düzəlişin icrası dayandırıldı.

Heydər Əliyev Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə əlaqədar Ermənistan prezidenti ilə 25. ATƏT rəhbərliyi, Minsk Qrupunun təmsilçiləri ilə 200-dən və 80 ölkənin dövlət başçıları ilə 500-dən çox, həmçinin əraziləri işğal olunmuş rayonların ictimaiyyət nümayəndələri, qaçqın və məcburi köçkünlərlə 20-dən çox görüş keçirib. 1998-ci ildə "Azərbaycan Respublikası-

verildi. Nəticədə 1330 qaçqın və 5081 məcburi köçkün ailəsinin (32 min nəfər) mənzil şəraiti yaxşılaşdırıldı və respublikamızda mövcud olan 12 çadır düşərgəsindən Bilasuvar rayonundakı 5-i 2003-cü ildə ləğv edildi.

Ulu öndərin öz yurdlarından didərgin salınmış soydaşlarımıza diqqət, qayğı, himayədarlıq siyasəti onun siyasi varisi, Azərbaycan Respublikasının prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Dövlətimizin başçısı 2003-2014-cü illərdə qaçqın və məcburi köçkünlərlə bağlı keçirilən müxtəlif tədbirlərdə 33 dəfə, o cümlədən yeni salınmış yaşayış qəsəbələrin və məhəllələrinin böyük əksəriyyətinin açılışında şəxsən iştirak etmiş, həmçi-

Ötən dövr ərzində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 17 sentyabr tarixli 895 sayılı Sərəncamı ilə "Qaçqınların və məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli üzrə" Dövlət Proqramı, 2004-cü il 1 iyul tarixli 298 sayılı Sərəncamı ilə "Qaçqınların və məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması üzrə Dövlət Proqramı" təsdiq edilmiş, 2007-ci il 31 oktyabr tarixli 2475 sayılı, 2011-ci il 21 fevral tarixli 1346 sayılı Sərəncamlar ilə isə 2004-cü il 1 iyul tarixli 298 sayılı Sərəncamla təsdiq edilmiş Dövlət Proqramına "Əlavələr" edilmiş.

Ötən müddətdə qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həlli ilə bağlı beynəlxalq normalara uyğun tam hüquqlu baza yaradılmış, ölkə prezidenti tərəfindən 96 fərman və sərəncam imzalanmış, Nazirlər Kabineti 368 qərar və sərəncam, Milli Məclis isə 34 qanun qəbul edib.

Dövlət Proqramları və Əlavələr qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsində, onların mənzil-məişət şəraitlərinin yaxşılaşdırılmasında mühüm rol oynayır və onlar uğurla icra edilir.

Ümumiyyətlə, 2001-2014-cü illər ərzində Dövlət Neft Fondundan və digər mənbələrdən ayrılmış vəsait hesabına 2,8 milyon kvadrat metr sahəsi olan, bütün sosial-texniki infrastrukturaya malik 89 müasir qəsəbə salınmış, 46 min ailə 230 min nəfər qaçqın və məcburi köçkünün mənzil-məişət şəraiti yaxşılaşdırılıb.

Qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həlli üçün son 20 ildə 5,1 milyard manat vəsait sərf edilmiş. Həmin vəsaitin 2,3 milyard manat büdcə vəsaiti, 1,8 milyard Dövlət Neft Fondunun, 1,0 milyard isə beynəlxalq maliyyə qurumları və ölkəmizdə fəaliyyət göstərən beynəlxalq humanitar təşkilatların vəsaitidir. Müxtəlif maliyyə mənbələrindən ayrılmış vəsait hesabına məcburi köçkünlərin müvəqqəti məskunlaşdığı 220 yataqxana təmir edilmiş, nəticədə 68 min nəfər məcburi köçkün faydalanıb.

Azərbaycan prezidentinin tapşırığına əsasən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinin diqqətinə müntəzəm çatdırılması ilə bağlı müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi davam etdirilir. İlham Əliyevin uğurlu xarici siyasəti nəticəsində artıq dünya ictimaiyyəti Azərbaycan həqiqətlərini qəbul edir və Azərbaycanın dünyaya tanınması istiqamətində atılan addımlar öz səmərəli töhfələrini verir. Ölkə başçısının nüfuzlu beynəlxalq qurumlara, dövlətlərə səfərləri, eləcə də Azərbaycanda təşkil olunan beynəlxalq tədbirlər ölkəmizi dünyada tanıdır.

Qənirə MƏMMƏDLİ

Beynəlxalq ictimaiyyət

qaçqın və məcburi köçkünlərinin problemlərindən necə xəbər tutur?

iqtisadiyyatlardan birinə çevrilir. Lakin buna baxmayaraq biz bir xalq olaraq yaxşılıqları heç vaxt unuturuq".

ABŞ-ın Azərbaycandakı səfiri Robert Sekutanın sözlərinə görə, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin davam etməsinə, məcburi köçkünlərin və qaçqınların düşdüyü ağır vəziyyətə baxmayaraq, humanitar nöqtəyi-nəzərdən görülən işlərə baxdıqda demək olar ki, ölkəmiz onların problemlərinin həlli istiqamətində çox böyük işlər görüb. "Bura gəldiyim ilk gündən belə bir fikir səsləndirmişəm ki, uzun illərdir insanların yaddaşına hopmuş "dondurulmuş münaqişə" ifadəsi yanlışdır, belə bir şey yoxdur".

Ümumiyyətlə, qaçqınların və məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli daim dövlətin diqqət mərkəzindədir. Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarına hərbi təcavüzü nəticəsində doğma yurdlarından didərgin düşmüş bir milyondək soydaşımızın qayğıları, sosial problemləri, münaqişənin siyasi cəhətdən həlli məsələsi müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu və xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin gündəlik qayğısına çevrilmişdi. Ümummilli lider Heydər Əliyev dünyanın müxtəlif dövlət başçıları ilə keçirdiyi çoxsaylı görüşlərdə, beynəlxalq və yerli qurumların tədbirlərində mütləq şəkildə məhz bu problemə toxunaraq onu ölkəmizin bir nömrəli problemi adlandırır və onun ən böyük arzusu zəbt olunmuş torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi idi. O, bunun üçün var qüvvəsi ilə çalışırdı. Məhz Heydər Əliyevin diplomatiyası sayəsində Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin əsl mahiyyəti, Azərbaycanın haqq səsi dünya ictimaiyyətinə çatdırıldı, Ermənistanın təcavüzkar siyasəti ifşa edildi. Belə ki, 1993-cü ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasının münaqişənin siyasi həlli, işğal olunmuş ərazilərin azad edilməsi, qaçqın və məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına qaytarılması ilə bağlı beynəlxalq hüquq normalarına uyğun 4 qətnaməsi qəbul edildi. 1994-cü ildə atəşkəsə nail olundu. ATƏT-in 1994-cü il Budapeşt, 1996-cı il Lissabon və

nin vətəndaşları haqqında", 1999-cu ildə "Qaçqınların və məcburi köçkünlərin (ölkə daxilində köçürülmüş şəxslərin) statusu haqqında", "Məcburi köçkünlərin və onlara bərabər tutulan şəxslərin sosial müdafiəsi haqqında" qanunları qəbul edilmiş.

Dövlət ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində ödənişli formada təhsil alan məcburi köçkünlərin təhsil haqqının, həmçinin kommunal və digər xidmətlərin ödənişindən azad edilə bilər. Qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həllinə yönəldilən vəsaitin həcmi 1993-2003-cü illər arasında 90 dəfə, yemək xərcləri üçün müavinət 60 dəfə, kommunal xidmət xərcləri 120 dəfə artırıldı. Şübhəsiz, ümummilli liderin neft strategiyası olmasaydı, bütün bunlar mümkünsüz olardı. Məhz uğurlu neft strategiyası öz bəhrəsini verməyə başlayan andan əldə edilən ilk vəsait məhz qaçqın və məcburi köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına yönəldildi, çadır düşərgələrinin ləğvinə başlandı.

Belə ki, Dövlət Neft Fondundan ayrılmış vəsait hesabına 18 şəhər və rayonda bütün zəruri sosial-texniki infrastrukturaya malik 32 qəsəbə, 400 min kvadrat metr mənzil sahəsi olan 6411 fərdi yaşayış evi, 3174 yerlik 18 məktəb, 6 musiqi məktəbi, 576 yerlik 18 uşaq bağçası, 2 xəstəxana, 10 klub, 11 rabitə evi, 14 inzibati bina, 16 tibb məntəqəsi tikildi, 197 km uzunluğunda asfalt yol, 170 km su xətti, 350 km hava elektrik xətti, 22 artezian quyusu, 133 km irriqasiya sistemi, 73 su anbarı və s. sosial obyektlər istifadəyə

nin probleme həsr olunmuş bir beynəlxalq konfrans və iki geniş müşavirə keçirilmiş, bir dövlət proqramı və ona 2 əlavələr təsdiq edilmiş. İlham Əliyev 2003-cü il oktyabrın 1-də prezident seçkiləri ərfesində ilk görüşünü Bilasuvar rayonu ərazisində məcburi köçkünlər üçün salınmış yeni qəsəbələrdə keçirərkən ölkədə bir dəfə də olsun çadır düşərgəsinin qalmayacağını bəyan etdi. 2006-cı ildə Bərdə (3 çadır düşərgəsi) və Ağcabədi (1 çadır düşərgəsi) rayonlarındakı 4 çadır düşərgəsinin, 2007-ci ilin dekabrında isə Saatlı və Sabirabad rayonları ərazisindəki 3 çadır düşərgəsinin ləğvi də təmin edilərək, ölkə başçısının tapşırığı vaxtından bir il əvvəl yerinə yetirildi.

Eyni zamanda ölkədə olan, istismar müddəti başa çatmış 16 fin tipli qəsəbədən 12-si ləğv edilmiş, orada müvəqqəti məskunlaşmış 4400 məcburi köçkün ailəsi yeni salınmış qəsəbələrə köçürülmüşdür. Qalan 4 fin tipli qəsəbədə və ayrı-ayrı şəhər və rayonlardakı məktəb binalarında müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər üçün həmin qəsəbələrində yerləşdiyi ərazilərin yaxınlığında elektrik enerjisi, su təchizatı, təhsil, mədəniyyət, səhiyyə və digər zəruri sosial-texniki infrastrukturunu olan qəsəbələrin salınması və ya çoxmərtəbəli binaların tikilməsi məqsədi ilə torpaq sahələri ayrılması və müvafiq layihə-smeta sənədlərinin hazırlanması işləri həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kəndli İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Destoyı Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap olunur